

Некоторые технологические аспекты в усовершенствовании украинской мясной породы крупного рогатого скота.

М.Е. Извеков, О.А. Кононенко, В.Г. Василец, В.Н. Сурмило

В статье приведены результаты изучения показателей продуктивности рогатых и комолых животных украинской мясной породы крупного рогатого скота. Доказана целесообразность увеличения сроков выращивания скота до 21-месячного возраста.

Some Technological aspects in the improvement of Ukrainian beef breed of cattle.

M. Izvecov, O. Cononenko, V. Vasilets, V. Surmilo

The results of the study of productive qualities of animals of different genotypes (horned and dishorned) have been given in the article. The necessity of increasing the term of cattle growing till the age of 21 month has been proved.

УДК 636.2.082

Г.Д. КАЦИ, А.Ю. МЕДВЕДЕВ, Ю.В. ВЛОВИЧЕНКО

Луганський національний аграрний університет
Інститут розведення і генетики тварин УААН

ПРИЖИТТЄВА ОЦІНКА ЯКОСТІ ШКІРЯНОЇ СИРОВИНИ У ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ

Узагальнено способи оцінки шкур і запропоновано новий метод прижиттєвої оцінки якості шкіряної сировини у великої рогатої худоби.

Якість шкіряної сировини визначається багатьма факторами, які можна розділити на генетичні й технологічні. До перших відносять породну належність (генотип), вік, стать, фізіологічний стан, а до других — рівень годівлі, умови утримання, сезон та ін.

Нині товщина і площа шкури є практично єдиними критеріями при оцінці шкіряної сировини. З точки зору простоти і доступності такий підхід повністю виправданий, але є недостатнім. Тонка структура шкури передбачає наявність у ній крихких утворень аморфної

речовини, потових і сальних залоз, волосяних фолікулів і скупчень жирових клітин (ліпоцитів). Від їхніх кількісних характеристик залежать якісні показники шкіряної сировини.

Метою наших досліджень було прижиттєве вивчення якості шкірсировини великої рогатої худоби різних порід і типів залежно від її гістоструктури.

Матеріали і методика досліджень. Проводили дослідження за допомогою приготовлених спеціальним методом гістологічних препаратів. Для цього досить невеликої проби шкіри діаметром 5—6 мм, яка відбирається у тварин біопсією при житті або відразу після забою [1].

У наших дослідженнях оцінювалися шкіри найбільш розповсюджених порід — молочної, молочно-м'ясної і м'ясної худоби, яких розводять у степовій зоні України.

Результати досліджень. Проведеними дослідженнями [2, 3] установлено, що існує певний зв'язок між тонкою структурою і фізико-технологічними властивостями хромової та важкої шкіри. Так навантаження за появи тріщин лицьового шару і навантаження при розриві на смужку шириною 10 мм зворотно корелює з площею потових залоз ($r = -0,58$), площею сальних залоз ($r = -0,40$ — $-0,45$), густиною волосся ($r = -0,42$ — $-0,47$), площею секреторної поверхні потових залоз ($r = -0,68$ — $-0,69$), глибиною залягання волосяних фолікулів ($r = -0,58$ — $-0,67$). Додатна кореляція спостерігається між якістю шкіри та площею потових залоз ($r = 0,53$ — $0,62$). Показник подовження прямо корелює з глибиною залягання волосяних фолікулів ($r = 0,31$) і зворотно — з площею потових залоз ($r = -0,45$). Таким чином, чим менша площа залоз, тим вищий показник подовження і краща якість готових шкір (табл. 1).

Порівнюючи дані, наведені в таблиці, можна стверджувати, що літня шкірсировина більш якісна, ніж зимова. Із шкур худоби вивчених порід за комплексом морфометричних показників і органолептичною оцінкою можна виділити шкіри англєрської, червоної степової, сірої української худоби та української чорно-рябої молочної порід як найбільш якісні. Шкурам айрширів, голштинів, сименталів, українських червоно-рябих, лебединських і швіцьких корів даємо нижчу оцінку. Особливе місце серед вивчених тварин посідають шкіри корів лебединської і швіцької порід, які відрізняються більшою товщиною шкіри (7,10—7,38 мм) і дуже великими потовими залозами (0,545—0,528 мм²), що значно знижує якість шкур тварин цих порід.

1. Структура шкіри у корів молочних і молочно-м'ясних порід

Порода, кількість тварин (n), голови	Товщина шкіри, мм	Глибина залягання волосяного фолікула		Потові залози		Ареал (область)
		мм	% до шкіри	густина, шт./мм ²	площа, мм ²	
Айрширська, n=5	5,85	1591	27	9	0,444	Луганська
Англєрська, n=3	5,29	1178	22	15	0,210	Херсонська
Червона степова (в таборі), n=5	5,16	1471	29	12	0,308	Донецька
Червона степова (в приміщенні), n=5	5,90	1588	27	11	0,460	»
Симентальська, n=4	5,78	1523	26	11	0,362	Київська
» n=3	6,67	1849	28	9	0,366	Луганська
Чорно-ряба, n=21	5,34	1701	32	13	0,349	»
У середньому	5,71	1557	27	11	0,357	
<i>Зимові зразки</i>						
Айрширська, n=3	5,60	1686	30	9	0,505	Луганська
Англєрська, n=5	5,37	1076	20	15	0,403	Херсонська
Голштинська, n=7	5,12	1413	28	13	0,419	Черкаська
Лебединська, n=5	7,10	1656	23	11	0,545	Сумська
Сіра українська, n=10	5,62	1023	18	22	0,292	Херсонська
Симентальська, n=5	5,98	1277	22	18	0,316	Луганська
Українська червоно-ряба молочна, n=7	5,63	1596	29	10	0,536	Черкаська
Українська чорно-ряба молочна, n=7	5,04	1412	28	15	0,278	»
Чорно-ряба, n=7	5,30	1175	22	19	0,323	Вінницька
» n=7	4,86	1256	26	14	0,351	Луганська
Швіцька, n=6	7,38	1562	21	10	0,528	Сумська
У середньому	5,73	1348	24	14	0,409	
У середньому в літніх і зимових шкурах	5,72	1453	25,5	12,5	0,383	

2. Структура шкіри у тварин м'ясних порід і типів

Порода, кількість тварин	Стать	Товщина шкіри, мм	Глибина залягання волосяного фолікула		Погові залози		Місяць	Ареал (область)
			мкм	% до шкіри	густина, шт./мм ²	площа, мм ²		
Абердин-ангуська, n=10 » n=2	Корови	6,53	1668	26	15	0,304	10	Луганська
	Бугаї	6,78	1300	19	16	0,155	2	Черкаська
	Корови	6,25	1230	20	15	0,261	5	Дніпро-петровська
Зебу браман 1/2 × ЧС 1/2, n=7 Те саме, n=8 Знам'янський тип, n=5 Те саме »	»	5,69	1333	23	12	0,598	10	Херсонська
	Бугаї	6,65	995	15	19	0,425	7	»
	Корови	5,97	1193	20	17	0,323	1	Луганська
	»	5,79	1451	25	18	0,169	7	»
	Бугаї	4,29	1339	38	21	0,200	7	»
Сіра українська, n=4 Шароле, n=4 У середньому: корови бугаї	»	7,65	1550	20	24	0,154	12	Херсонська
	»	6,27	1649	26	14	0,384	10	Сумська
	корови	6,05	1375	23	15	0,331	15	
бугаї	6,33	1367	24	19	0,264	19		

Із порід спеціалізованого м'ясного напрямку продуктивності високою якістю шкіряної сировини вирізняються бугаї і корови знам'янського типу, а також абердин-ангуси (табл. 2). Напівкровні гібриди червоної степової породи і кубинського зебу браман мають дуже великі потові залози, що є передумовою для таких дефектів шкірсировини, як "тріск" і "розшарування".

Також оцінювались шкури 20-місячних помісних бугайців: герфорд 1/2 × червона степова 1/2; кіан 1/2 × герфорд 1/4 × червона степова 1/4; шароле 1/2 × герфорд 1/4 × червона степова 1/4. За комплексом показників найвищу оцінку отримали шкури напівкровних бугайців та помісі з кіанами і з шароле. Подібні результати було отримано при оцінці шкур для виробництва жорстких сортиментів. У наших дослідженнях також встановлено, що шкури бугайців знам'янського типу характеризувались найменшою залозистістю порівняно з ровесниками симентальської і червоної степової порід, і це дає змогу оцінити їх більш високо [4].

Шкура порід з великими потовими залозами, як правило, вирізняється найменш щільною укладкою пучків колагенових волокон.

Із числа технологічних факторів, які значно погіршують якість шкіряної сировини, виокремлюємо утримання тварин у теплу пору року в приміщеннях. За нашими даними, товщина шкіри у цих тварин більша на 14,3%, а площа потових залоз — на 49,9% порівняно з показниками ровесників, котрих утримували в літньому таборі.

Висновки. Метод прижиттєвої оцінки якості шкіряної сировини, що пропонується, дає змогу отримати попередню та досить об'єктивну інформацію для того, щоб визначити її призначення для виробництва хромових або жорстких шкір.

1. Кацы Г.Д. Методические рекомендации по исследованию кожи млекопитающих. — Херсон, 1987. — 24 с.

2. Кацы Г.Д., Авраменко И.Т., Костров И.Г. Использование шкур скота помесей мясных пород для выработки кож // Кожевенно-обувная промышленность. — 1982. — № 11. — С. 28—30.

3. Вдовиченко Ю.В., Кацы Г.Д. Влияние условий содержания на продуктивность, качество мяса и кожи у чистопородных и помесных бычков на откорме // Научн.-техн. бюлл. УкрНИИЖ "Аскания - Нова". — Херсон, 1986. — Вип. 1. — С. 24—27.

4. Кацы Г.Д., Медведєв А.Ю. Будова та якість шкури у бичків різних генотипів в умовах Донбасу // Зб. наук. праць Луганського ДАУ. — 1999. — № 4(12). — С. 132—135.

Прижизненная оценка качества кожсырья у крупного рогатого скота.
Т.Д. Кацы, А.Ю. Медведев, Ю.В. Вдовиченко

Обобщены способы оценки шкур и предложен новый метод прижизненной оценки качества кожевенного сырья у крупного рогатого скота.

Live estimation of quality skin material in cattle.

G. Katsy, A. Medvedev, U. Vdovitsenko

Methods estimation of skin summarized and new method of life estimation of guilty skin material in cattle proposed.

УДК 636.2.034.082.26

Т.П. КОВАЛЬ*

Інститут розведення і генетики тварин УААН

ПОЄДНУВАНІСТЬ ПОРІД ПРИ СТВОРЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ ЧЕРВОНОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ ХУДОБИ

На підставі аналізу господарськи корисних ознак 3478 корів голштинізованого типу української червоної молочної породи племзаводу "Зоря" встановлено кращу поєднуваність червоно-рябої голштинської породи з червоною степовою. Підвищення умовної кровності матерів за англєрською породою спричиняє чітку тенденцію до зниження молочної продуктивності корів за неістотного впливу на інші господарськи корисні ознаки.

Важливим стосовно генезису новоствореної породи загалом і конкретного стада зокрема уявляється вивчення поєднуваності порід та умовної кровності за поліпшувальними породами. Значний інтерес на етапі виведення жирномолочного і голштинізованого типів української червоної молочної породи мала оцінка поєднуваності порід ("кровності" за поліпшувальними породами) як одна з важливих проблем розведення худоби.

Для створення жирномолочного типу шляхом відтворюного схрещування тварин червоної степової породи як поліпшувальних було

* Науковий керівник — кандидат сільськогосподарських наук Ю.П. Полупан.